

SEKS STEG

mot gode avfallsvaner
på friluftsansarrangementer

Friluftslivets År 2005
friluftsliv for alle – hver dag

Introduksjon:

Denne veilederen gir hjelp til å lage gode avfallsløsninger på friluftsansatte. Slik kan friluftslivets folk og organisasjoner bidra til et rent og trivelig Norge – og til gode naturopplevelser for mange.

Etter noen innledende avsnitt med bakgrunn og motivasjon gjennomgår veilederen seks steg mot gode avfallsløsninger:

- 1 God planlegging
- 2 Avtale om henting/levering
- 3 Gode praktiske løsninger
- 4 Informasjon til alle
- 5 Søk hjelp
- 6 En siste sjekk

Hvis dere som arrangører tar disse seks stegene, skulle dere komme langt i å sikre at naturen er ren og uberørt også etter at arrangementet deres er ferdig. Samtidig som dere har bidratt til økt bevissthet og kunnskap om miljøbevisste avfallsløsninger.

Vi har forsøkt å gjøre veilederen kortfattet – men samtidig henviser til hvor dere kan hente mer kunnskap og hjelp, om dere ønsker det og trenger det. Friluftsansatte kan være så mangt; alt fra en fottur i fjellet eller en speiderleir til en festival, en St. Hansfest eller et turløp. Veilederen er laget ganske generell slik at den kan være til nytte på mange slags arrangementer. Men det betyr at den som skal bruke veilederen, må gjøre noen tilpasninger til den lokale situasjonen.

Kortversjonen

finder du bak i veilederen – om du har det travelt, om du allerede har bra oversikt eller du har et lite, enkelt og oversiktlig arrangement.

Hvorfor gjør vi dette?

Friluftsfolket holder Norge rent

Vi som har glede av friluftsliv og vi som organiserer friluftaktiviteter, skal ha som selvsagt utgangspunkt at vi forlater naturen i minst like god stand som da vi kom. Derfor vil budskapet om å holde Norge rent bli en naturlig del av aktivitetene i Friluftslivets År.

Naturglede, ikke bare søppel

Hold Norge rent vil på sin side bygge inn naturopplevelser, naturglede og ansvarsfølelse for naturen som en viktig del av sitt budskap. Den som er ute i friluft, skal ha fokus på naturopplevelsen, ikke på forsøplingen.

Avfall som blir til forsøpling i naturen

- reduserer naturopplevelsen og trivselen ute i naturen
- kan skape forurensningsproblemer
- kan skade mennesker og dyr
- blir ikke nedbrutt på lang tid - for noen materialer kan det ta flere hundre år
- er sløsing med ressurser: Avfall som går til gjenvinning, blir til nye produkter

Flere fakta om forsøpling som problem:

Se etter artiklene "Naturen vil ikke ha søppel" og "Mange gode grunner" på Hold Norge rents hjemmeside: www.holdnorerent.no. Trykk på lenken "Fakta om forsøpling" i venstre spalte på forsida.

Mål

Med denne veilederen håper vi å hjelpe arrangører av friluftaktiviteter til å nå disse målene:

1. Ren natur

Områdene vi har brukt skal være helt ryddige og rene etter arrangementene våre.

2. Sporløs ferdsel

Vi skal etterlate oss naturen i mest mulig uberørt tilstand etter arrangementene.

Friluftaktiviteter skal også bidra til å nå de overordnede målene for avfallspolitikken her i landet:

1. Produsere og bruke minst mulig som blir til avfall
2. Ombruk av det som lar seg bruke på nytt
3. Kildesortering og gjenvinning til nye produkter
4. Forsvarlig behandling av det som blir restavfall

Gjenvinning – en solskinnshistorie

Det siste tiåret har det skjedd en rivende utvikling når det gjelder kildesortering og gjenvinning av avfall her i landet. Vi kan med god grunn kalle det miljøpolitikens solskinnshistorie det siste tiåret. I 1992 gikk 9 prosent av avfallet fra husholdningene til materialgjenvinning. I 2003 var dette økt til 45 prosent. Dvs at nå går nesten halvparten av husholdningsavfallet til gjenvinning.

Baksiden av medaljen er at avfallsmengdene også har økt voldsomt i mange år. I 1974 kastet hver av oss 174 kilo husholdningsavfall. Ved siste telling i 2003 var dette tallet økt til 365 kilo pr. person.

Når snaut halvparten av husholdningsavfallet blir gjenfunnet til nye materialer i dag, ser vi at det fortsatt er store ressursmengder som går til spille. Myndighetenes mål er at 75 prosent av avfallet skal materialgjenvinnes eller brukes til energi innen 2010. Det betyr at det fortsatt er en jobb å gjøre på avfallsfronten. Den skal vi bidra til gjennom gode avfallsløsninger også på friluftslivets arrangementer og aktiviteter.

For å sikre fornuftig gjenvinning av mest mulig avfall, er det laget returselskaper og innsamlingsordninger som både inkluderer kommuner og private selskaper. Det finnes egne returselskaper for glass, metall, papir, papp, drikkekartong, plast, panteflasker og -bokser, elektrisk og elektronisk avfall, dekk, batterier og PCB-holdige vinduer. I tillegg samles det inn tekstiler, mat, hageavfall, farlig avfall, trevirke og bilvrak gjennom andre ordninger. Tilbudet om kildesortering varierer fra kommune til kommune. De fleste kommuner har i tillegg ulike former for gjenvinningsstasjoner der alle fraksjoner (avfallstyper som plast og papir) kan leveres hvis en frakter det dit.

Det er det siste året bygd opp en hel industri som leverer av innsamling og gjenvinning av avfall. Mange tusen nye arbeidsplasser er skapt, i alt fra innsamlings- og transportselskaper til gjenvinningsfabrikker.

De seks stegene

Hvis en gjennomgår de seks stegene nedenfor når en starter planlegging av et friluftsansettment, er det gode sjanser for å finne gode avfallsløsninger - som i sin tur vil gi økt trivsel og glede i naturen. Både for dem som deltar og for dem som skal bruke området etter oss.

Steg 1. God planlegging

Hvem skal ha ansvaret?

Et grunnleggende spørsmål først: Vil dere tilby deltakerne å legge fra seg avfall på arrangementet i det hele tatt – eller skal de ta med seg avfallet sitt tilbake dit hvor det kom fra?

Tenk som deltakerne:

- Hva tror vi at de har med seg til arrangementet og hva vil det lage av avfall?
- Hva slags avfallstyper kan det bli behov for å samle inn?
- Hvor kommer deltakerne til å være når de skal kvitte seg med avfall? Hvor bør containere og søppelkasser plasseres?

Hva skal vi sortere ut?

- Ta en tidlig avgjørelse på hvilke typer avfall som dere vil at deltakerne skal sortere ut og hva som skal gå i restavfallet. Her må en ta hensyn til hva slags avfall deltakerne kan forventes å ha med og hva som er mulig å få levert til gjenvinning der dere skal være.
- Hovedregelen er at en aldri skal be folk om å sortere flere fraksjoner enn det en kan få levert inn sortert.

Sannsynlig avfall:

På et friluftsansettment er antakelig dette de mest sannsynlige fraksjonene:

- Papir og papp
- Flasker og bokser til panting
- Drikkekartong
- Plast
- Metall
- Matrester

I tillegg kommer restavfall, som da blir det en ikke legger opp til sortering av.

Steg 2. Avtale om henting/levering

Skal dere bruke søppelkasser, avfallscontainere og innsamlingsordninger som allerede er på stedet? Eller må dere gjøre spesiell avtale med noen som kan hente avfallet? Dette er noe som utleier eller eier av området eller lokalene vil vite.

Hvis dere må gjøre egen avtale om henting av avfallet, står dere friere til å avtale med innsamlerfirmaet hvilke fraksjoner som skal sorteres ut. Slike firma skal også gi gode råd om hva slags beholdere dere trenger, størrelser, plassering osv. Avfallsentreprenøren er fagmann på området, og rådgiving er en del av jobben deres.

En kan ta utgangspunkt i at det er billigere å levere inn avfall som er sortert enn å levere inn blandet avfall.

Steg 3. Gode praktiske løsninger

Kildesorteringsbokser og søppelkasser plasseres slik at det blir mest mulig naturlig og enkelt for deltakerne å bruke dem. Dette bidrar til økt innsamling og mindre forsøpling av området. Beholdere og kasser bør dermed stå der hvor deltakerne oppholder seg når avfallet oppstår eller der hvor deltakerne går når de skal forlate stedet. Kanskje er det en idé å lage en eller flere sorterings-/gjenvinningsstasjoner på området?

For det andre må en sørge for at deltakerne vet hvor avfallet kan leveres og at beholdere er så tydelig merket at alle ser hva som skal legges hvor. Når det gjelder hvordan beholdere og søppelkasser skal se ut, er dette delvis en smakssak og delvis et spørsmål om hva som er tilgjengelig av utstyr.

Mulighetene er flere:

- Lage stativer av stokker og tauverk på speidervis
- Lage innsamlingsbokser av kartonger eller kasser med plastsekker i
- Bruke de vanlige søppelkassene og beholderne som finnes på stedet
- Bestille egnede containere fra et innsamlingsfirma

Når en skal velge løsning, må en ha en viss forestilling om hvilke mengder det vil bli av de ulike avfallstypene.

Det er også verdt å diskutere på forhånd hvordan en skal sikre at det ryddes underveis, om det mot formodning skulle bli noe forsøpling. Hvem skal ha ansvar for å gripe tak i dette og evt organisere rydding? På større arrangementer kan det være nødvendig å ha en ryddegjeng som følger opp underveis i arrangementet.

Steg 4. Informasjon til alle

Skal et godt opplegg for kildesortering ha noen hensikt, må deltakerne få vite hvordan de skal gjøre det – og litt om hvorfor det er viktig å kildesortere og motvirke forsøpling. Friluftslivets År og Hold Norge rent tilbyr alle arrangører plakater, skilt, klistremerker og brosjyrer som en kan bruke til informasjon overfor deltakerne. Materiellet kan hentes ned fra nettet og redigeres slik at en kan legge inn lokale opplysninger. Noe av materiellet kan også bestilles i papirutgaver. Se oversikt bakerst i veilederen.

Tenk strategisk på hvor og hvordan dere skal nå deltakerne med informasjon:

- Skal dere kommunisere med deltakerne før arrangementet: Invitasjonsmaterieil, velkomstbrev, nettsted?
- Skal dere lage noe materieil som deltakerne skal få utdelt?
- Ved ankomst bør deltakerne få informasjon om at dere satser på miljøvennlige avfalls-løsninger og hvorfor dere gjør det.
- Deltakerne må både ved ankomst og underveis få informasjon om hvor beholdere og søppelkasser er å finne.
- Der hvor kasser og beholdere er plassert, må det framgå tydelig hva slags avfall som skal legges hvor.

Steg 5. Søk hjelp

Det finnes etter hvert mye kunnskap å hente og mange gode råd å få om miljøvennlige avfalls-løsninger. Her er noen tips til informasjon og informasjonskilder som kan utfylle den informasjonen som ligger i denne veilederen:

LOOP Kildesortingsguide: www.loop.no

På Kildesortingsguiden kan dere taste inn stedet for arrangementet (kommune) og hva slags avfall dere vil vite mer om. Da kommer det opp informasjon om hvordan avfallet skal håndteres i denne kommunen. Der ser du også telefonnummer til avfallsselskapet som er ansvarlig i dette området, samt deres nettsted.

Grønt nummer: 800 31 500

Ring dette nummeret hvis dere vil snakke med noen om avfallsspørsmål. Telefonen drives av Retursamarbeidet LOOP, og du får snakke med noen i Grønn Hverdag.

LOOP miljøskole: www.loop.no

Miljøskolen ligger på samme adresse som Kildesortingsguiden. I Miljøskolen kan en få vite hvordan avfall blir gjenvunnet og hvilke produkter som kommer ut i andre enden, illustrert gjennom tegneserier nutter.

Det kommunale avfallsselskapet:

Avfallsselskapet i kommunen (enten selskapet er kommunalt eller interkommunalt) kan helt sikkert hjelpe dere med gode råd underveis.

Grønn hverdag:

Kan gi råd om alle typer miljøspørsmål knyttet til hverdagsliv og forbruk, ikke minst avfall. Besøk deres nettsted: www.gronnhverdag.no eller ring Grønt nummer: 800 31 500.

Stiftelsen GRIP:

GRIP hjelper offentlige og private virksomheter til å finne løsninger som er miljøvennlige og økonomisk lønnsomme. De kan også gi råd om avfallsspørsmål og har bl.a. laget en miljøhåndbok for festivaler og utearrangementer i samarbeid med Øya-festivalen i Oslo. Håndboka dekker mange andre miljøtema i tillegg til avfall.

Her er GRIPs nettsted: www.grip.no, og der ligger en presentasjon av Miljøhåndbok for festivaler og utearrangementer.

Materialselskapene

Hvis det er mer spesialisert kunnskap dere trenger om en eller flere enkeltfraksjoner, kan en antakelig finne dette hos materialselskapene. Lenker til selskapenes nettsider vil en finne på www.loop.no under *Om LOOP > Returselskapene*.

Det går også an å kontakte utgiverne av denne veilederen:

Friluftslivets År: www.frifo.no

Hold Norge rent: www.holdnorerent.no

Steg 6. En siste sjekk

Er arrangementet blitt vellykket? Ett av kriteriene må være at arrangementsstedet er rent og ryddig etter bruk. Derfor lønner det seg å planlegge inn helt fra starten av

- hvordan en skal gjennomføre avvikling og opprydding til slutt
- at noen har et spesielt ansvar for å rydde vekk det siste av søppel og rot før en forlater stedet.

Lykke til!

Og her er kortversjonen:

Hvis du har det travelt, eller du allerede har bra oversikt eller du har et lite, enkelt og oversiktlig arrangement, kan du kanskje klare deg med denne sjekklista:

Informere deltakerne på forhånd

Informere gjennom innbydelsen e.l. at en på arrangementet vil bidra til å holde naturen ren og tilby kilde-sortering av avfall. Oppfordre til/tipse om å ta med seg minst mulig avfall.

Sjekke mulighetene

Hvilke avfallsordninger finnes på stedet der dere skal ha arrangementet?

Tenke på behovet

Hva slags avfall tror vi at deltakerne vil ha med seg? Hva vil oppstå underveis på grunn av kiosksalg o.l.?

Vil dere gi et bedre tilbud?

Ønsker dere andre løsninger på avfallet enn det som finnes? F.eks. å sortere ut flere fraksjoner eller sette opp flere søppelbøtter.

Ordne det praktiske

Hvilke ting må ordnes eller skaffes på forhånd (bokser, containere, henting?)

Rett plassering

Planlegg hvor dere skal sette kilde-sorteringsbokser og søppelkasser. Hvor vil avfallet oppstå? Hvor passerer deltakerne på vei ut og hjem?

Fortelle deltakerne hvordan

Hvordan skal deltakerne få vite hvor de skal gjøre av avfallet?

Merke tydelig

Sett opp skilt som viser hva slags avfall som skal kastes hvor.

Minne om budskapet

Hvordan skal dere minne deltakerne om betydningen av å holde naturen fri for forsøpling?

Skaffe materiell

Friluftslivets År og Hold Norge rent har laget materiell som kan brukes til både å informere og motivere deltakerne. Mye kan hentes ned fra Internett og skrives ut på egen skriver, mens andre ting må bestilles og sendes i posten på vanlig måte.

Rydde etterpå

Gjør en klar avtale om hvem som skal sikre at det er rent og ryddig når stedet forlates. Deltakerne kan sikkert trekkes med i en siste finpuss før de reiser. Og så bør arrangementskomiteen ta en aller siste sjekk ved avreise.

Materiell dere kan bruke:

På nettstedene til Friluftslivets År og Hold Norge rent kan dere laste ned og skrive ut materiell som kan brukes på arrangementene deres. Noe av materialet kan dessuten bestilles i papirversjoner fra Friluftslivets År og Hold Norge rent.

Nedenfor er en oversikt over materiell som er tilgjengelig fra starten av 2005. Mer kan komme til utover i året. Følg med på våre nettsteder.

Klistremerker

Runde klistremerker til utebruk, 10 cm i diameter.

Fire varianter:

Hold Norge rent – Takk for at du bidrar! (bokmål)

Hald Noreg reint – Takk for at du gjer ditt! (nynorsk)

Hold Norge rent – Vi er med! (bokmål)

Hald Noreg reint – Vi er med! (nynorsk)

Plakat om kildesortering

Plakat som forteller deltakerne hvordan en skal behandle forskjellige typer avfall på arrangementet. Den skal redigeres lokalt, slik at en legger inne helt konkrete opplysninger for det enkelte arrangement. Lastes ned fra nettet og skrives ut på egen skriver.

Skilt for ulike avfallsfraksjoner

Skilt for å merke beholdere og containere med hva slags fraksjoner som skal legges hvor: Plastemballasje, papir, glass og metall, drikkekartong, matavfall og

restavfall. Inneholder symbol for hver fraksjon og mulighet for å skrive inn en tekst om fraksjonen, f.eks. hvor den skal leveres. Logo for Friluftslivets År og Hold Norge rent. Format: A4. Lastes ned fra nettet og skrives ut på egen skriver.

Motivasjonsplakater

Fargeplakater i A3-format som motiverer for å holde naturen ren. Tema: "Tenk om naturen oppførte seg mot oss, som vi gjør mot den".

Tre motiver: Elg i leilighet, måker i seng og bever i bil. Kan ses på våre nettsteder, der en også kan bestille plakatene: www.frifo.no og www.holdnorerent.no

Motivasjonsbrosjyre

A5-brosjyre i farger som motiverer for å holde naturen ren. Inneholder plakaten " Tenk om naturen oppførte seg mot oss, som vi gjør mot den", samt en forklarende tekst om Friluftslivets År og verdien av å ikke forsøple naturen.

Brosjyren lastes ned fra nettet og skrives ut på egen skriver i det antall en trenger. Evt. at en sender brosjyren til et kopi-firma som kan skrive den ut.

Plakat om sporløs ferdsel

Fargeplakat i A2-format som viser hvordan en kan praktisere sporløs ferdsel; opphold i naturen uten å skade dyr og planter og uten å sette spor etter seg.

Veilederen "Seks steg" er utgitt av Friluftslivets År 2005 og Hold Norge rent-kampanjen:

Friluftslivets År

Nedre Slottsgate 25

0157 Oslo

Tlf. 23 31 09 80

E-post: post@frifo.no

www.frifo.no

Hold Norge rent

Nedre Vollgate 3

0158 Oslo

Grønt nummer: 800 31 500

Kampanjeleder: 911 84 388

E-post: post@holdnorerent.no

www.holdnorerent.no

Layout: Lynx/Revolver

Foto sisteside: Reklame for Alvor
/Sebastian Ludvigsen

Tenk om naturen oppførte seg mot oss, som vi gjør mot den.

Bruk søppelkassa.   holdNorgent Friluftslivets År 2005